

Polttoaineen poikkeuksellisen suuren hinnannousun huomioon ottaminen kaupungin ja liikennöitsijöiden välisissä sopimuksissa

KH 16.05.2022 § 163

Valmistelija Kaupunginsihteeri Matti Pietilä, p. 03 4141 5269, matti.pietila (ät) forssa.fi

Dieselin hinta on noussut viime aikoina äkillisesti mm. Ukrainan sodan vuoksi. Tilastokeskuksen kuluttajanhintaindeksin perusteella dieselin litrahinta on ollut viimeisimmän 10 vuoden aikana 1,40 euroa. Vuonna 2021 diesel maksoi keskimäärin 1,51 euroa litralta. Hinta lähti kovaan nousuun vuoden 2021 lokakuussa. Vuoden 2022 alussa litrahinta oli tammikuussa 1,78 euroa ja helmikuussa 1,87 euroa. Hinta on erittäin kallis edelleen.

Liikennöitsijät ovat todenneet, että dieselin erittäin kova hinnannousu on kasvattanut dieseliä käyttäen ajettavan liikenteen kustannukset kohtuuttomiksi. Linja-autoliikenteen kokonaiskustannusindeksin korjaukset eivät ehdi auttaa tässä tilanteessa. Liikennöitsijöiden mukaan konkurssien uhka on todellinen.

Dieselin hinnan suuri nousu vaikuttaa joukkoliikenteen liikennöitsijöihin ja viranomaisiin koko Suomessa. Liikennöintikustannusten nopean, ennakoimattoman ja merkittävän nousun kompensoimiseksi tarvittaisiin valtakunnallisia ratkaisuja. Valtion avustustoimet olisivat tässä tilanteessa tärkeitä. Liikenteen tilaajat kaipaavat valtiolta tukea voidakseen maksaa liikennöitsijöille liikennöinnistä lisähintaa. Valtio voisi helpottaa ammattiliiketeen toimintaa esim. veroratkaisuin. Kaupungilla asiaa valmistelevat ovat arvioineet, että äkillinen ongelma täytyy saada ratkaistuksi paikallisesti.

Lainsäädäntö ei velvoita kaupunkia hankintayksikkönä korvaamaan palvelun tuottajalle osapuolista riippumattomista syistä aiheutuvia palvelun tuottamisen kustannusten ennalta-arvaamatonta nousua. Kaupungin on kuitenkin tarkoituksenmukaista tehdä näin, jotta kaupungin ostama linja-autoliikenne ei katkeaisi äkillisen kustannusten nousun johdosta. Lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä siitä, miten kustannusten korvauksen perusteet tulisi laskea ja mikä olisi korvauksen vähimmäismäärä.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki eli hankintalaki sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki eli erityisalojen hankintalaki sisältävät säännökset siitä, kuinka suuret sopimusmuutokset ovat sallittuja hankinnan aikana. Erityisalojen hankintalaki määrittelee vähäarvoisen sopimusmuutoksen raja-arvot.

Hankintalain 136 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan tässä on kyse sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevissa hankinnoissa sekä käyttöoikeussopimuksissa kansalliset kynnyksarvot tai muissa hankinnoissa EU-kynnyksarvot eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.

Erityisalojen hankintalain 124 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun muutoksen arvon tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen palvelu- tai tavarahankintasopimuksen tai palveluja koskevan käyttöoikeussopimuksen arvosta ja 15 prosenttia alkuperäisen rakennusurakkasopimuksen arvosta. Jos mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja muutoksia tehdään peräkkäin useita, arvo arvioidaan peräkkäisten muutosten kumulatiivisen nettoarvon perusteella. Rajaarvojen alittuessa hankintasopimukseen voidaan tehdä muutos ilman uutta tarjouskilpailuun perustuvaa hankintamenettelyä.

Polttoaineen hinnan äkillinen ja erittäin suuri nousu on perusteltu syy tehdä väliaikaisia tarkistuksia liikennöintisopimusten eli hankintasopimusten korvaushintoihin. Hankintasopimukseen tehtävä muutos ei vaikuta sopimusten yleiseen luonteeseen. Vaikka yrittäjän pitäisi sinänsä varautua tuottamansa palvelun tuotantokustannusten muuttumiseen sopimuskauden aikana, tässä tilanteessa muutokset ovat poikkeuksellisen suuria. Ne ovat perusteltu syy tehdä kaupungin ja liikennöitsijöiden välisiin sopimuksiin erityisalojen hankintalain edellä tarkoitettujen säännösten mahdollistama muutos. Muutoksen arvon tulee olla pienempi kuin 10 prosenttia alkuperäisen liikennöintisopimuksen arvosta.

Liikennöinnistä maksettavan korvauksen lisäystä esitetään maksettavaksi vuoden 2022 maaliskuusta alkaen siihen saakka, kun poikkeuksellinen tilanne jatkuu.

Kaupunginhallituksen ehdotetaan nyt tehtävin päätöksiin hyväksyvän kaupungin ainoana hankkijana tekemien sopimusten mukaisten liikennöintikorvausten muuttamisen. Kaupunki on sopijaosapuolena mukana myös sellaisissa liikennöintisopimuksissa, jotka perustuvat ely-keskuksen järjestämiin tarjouskilpailuihin. Olisi tarkoituksenmukaista oikeuttaa kaupunginjohtaja kaupungin osalta ratkaisemaan tällaisia sopimuksia koskevat mahdolliset liikennöintikorvausten muutokset.

Suomen Kuntaliitto ry on myös antanut liikennöintikorvauksen muutoksia koskevan suosituksensa. Kaupungin menettely on tuon suosituksen mukainen.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, p. 03 4141 5260

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus

1. hyväksyy päätöksiinsä perustuvien liikennöintisopimusten osalta kaupungin maksavan ainoana hankkijana tekemiensä sopimusten mukaisten kuukausittaisten liikennöintikorvausten lisäystä vuoden

2022 maaliskuusta lähtien siihen saakka, kun polttoaineen poikkeuksellisen kallis hinta jatkuu, kuitenkin niin, että korvauksen lisäys on enintään 9,99 prosenttia eli säännöksissä edellytetyn mukaisesti alle 10 prosenttia alkuperäisen liikennöintisopimuksen arvosta

2. oikeuttaa kaupunginjohtajan kuukausittain ratkaisemaan edellä tarkoitetun liikennöintikorvauksen lisäyksen maksamisen edellytyksen

3. oikeuttaa kaupunginjohtajan kaupungin osalta ratkaisemaan sellaisia sopimuksia koskevat mahdolliset liikennöintikorvausten muutokset, jotka perustuvat ely-keskuksen järjestämään tarjouskilpailuun ja joissa kaupunki on yhtenä useista sopijaosapuolista.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.